

tiden skulle lyde, vil det til sidst vise sig, at de kun komme til at skade denne Reforms Gennemførelse i Stedet for at gavne den, og enhver, som har et varmt Hjerte for Landarbejderen, maatte dog fra Dags Dato ønske, at Reformen kom til at virke saa godt som muligt. Udtrykket „Slavehuse“ kan jeg lade ligge og haaber aldrig igen at komme til at læse i Blade eller høre paa Møder, at det er Slavehuse, vi oprette ved denne Reform. Lige over for de mange og stærke Ord, der ere faldne om, at det vil blive Huse til een Ko, skal jeg kun, inden jeg forlader dette, hævde, at det er min fulde Overbevisning, at alle disse Huse ville faa et saadant Tiliggende, at der kan holdes 2 Køer paa hvert, naar det blot er nogenlunde dygtige Landarbejdere, der komme til at eje disse Huse. Det er min Anskuelse, at der til Bygninger og Besætning vil paa de allerfleste Egne medgaa 1600—1900 Kr. Det vil blive saare faa Tilfælde, hvor Bygninger og Besætning ville tage de 2000 Kr., men naar de 2000 Kr. i alle Tilfælde ville være tilstrækkelige til Besætning og Bygninger, bliver der andre 2000 Kr. tilbage til Køb af Jord, og for denne Sum vil der i de fleste Egne af Landet — man behøver derfor ikke at gaa ud i Afkroge af Landet — kunne købes henimod 4 Tdr. Land Middeljord, i alt Fald ikke saa lidt over 3 Tdr. Land. Paa en Ejendom af mindst 3½ Td. Lands Størrelse vil der i alle Tilfælde kunne holdes 2 Køer, uden at man behøver at købe den mindste Smule Foder. Jeg er sikker paa, at naar først Reformen har virket i nogle Aar, skulle alle give mig Ret deri, Kendsgerningerne ville vise det. Jeg vil, som sagt, derfor haabe, at ingen vil rejse ud i Landet og afskrække Landarbejderne fra at komme i Besiddelse af disse Ejendomme med dette Skræmmebillede: Her kan kun holdes en Ko, og saa er du en uselvstændig Mand og en Slave.

Det, jeg kunde ønske, er, at saavel Pressen som Rigsdagsmændene og de, der have med denne Sag at bestille, ville stille sig saa fornuftig og humant og hjælpsomt som muligt. Skønt Loven, som den nu er vedtagen, er temmelig tydelig i enhver Henseende, maa man dog huske paa, at Landarbejderne ere ikke vant til at beskæftige sig med Lovarbejder, og det er meget muligt, at de ikke kunne finde ud af Loven, naar de skulle til at læse den igennem for at se, hvorledes de skulle bære sig ad med at komme i Besiddelse af disse Ejendomme, og hvorledes de skulle bære sig ad med at affatte Andragende derom. Dette vil

nok for mange synes at være en lille Labyrinth at komme ind i. Der er det, at Pressen, Rigsdagen, Amsraadene og Sogneraadene skulle vise Interesse for Sagen ved at vejlede de paagældende paa bedste Maade, og naar blot de gøre det, tror jeg, at Sagen skal komme i den rigtige Gænge. Fremfor alt vil det dreje sig om, at Amtskommissionerne forstaa Opgaven paa rette Maade. Jeg ser af Forhandlingerne oppe i det andet Ting — det staar i Rigsdagstidende — at et æret Medlem deroppe har kaldet Reformen for en Dødssejler eller, som Udtrykket vist lød, at den sejlede med Lig i Lasten, og det Lig, som skulde være om Bord i Skuden, var disse Amtskommissioner. Jeg har nu en modsat Opfattelse af disse Amtskommissioner. Men sikkert er det alligevel, at dersom ikke Amtskommissionerne komme til at virke paa den rette Maade, kunne de muligvis blive det Lig, som bringer Skuden Ulykke paa dens fremtidige Sejlads. Det, det gælder om, er, at den højtærede Landbrugsminister og Amsraadene kunne være heldige med at træffe de rette Mænd og først og fremmest saadanne Mænd, som have Interesse for Sagen. De Mænd, som faa med denne Sag at gøre, maa have Interesse for den, ellers vil Sagen ikke blive ført igennem paa den rette Maade. Men dernæst tror jeg ogsaa, det er saare nødvendigt, at Amtskommissionerne have den rette Opfattelse med Hensyn til, hvad de skyldte Statskassen, naar de skulle forvalte disse Midler, med andre Ord, at Amtskommissionerne passe vel paa, at Statskassen intet som helst Tab kommer til at lide ved denne Reforms Gennemførelse. Naar jeg udtaler dette, er det ingenlunde af Ællebrødsbarmhjertighed over for Statskassen, for selv om Statskassen skulde tabe nogle faa Tusinde derved, gaar den ikke fallit, den har jo en meget stor Kassebeholdning. Nej, hvad jeg her ser paa, er denne Reforms fremtidige Skæbne, naar disse 5 Aar ere gaaede. Det staar klart for mig, at der vil blive spejdet og set i alle Hjørner og Kanter fra deres Side, som ere mindre venlig stemte over for Reformen, naar de 5 Aar ere forløbne. Jeg har ingen Grund til at tro, at det højtærede Landsting vil faa synderlig anden Sammensætning efter 5 Aars Forløb, end det nu har. Det vil maaske faa en Sammensætning, der er en lille Smule bedre, set fra vor Side, men man kan ikke vente, at det vil faa en stort bedre Sammensætning, end det nu har. Jeg er derfor ikke